

DE COMMISSIE-HOFSTRA OVER DE BELASTINGHEFFING VAN BONUSAANDELEN EN STOCKDIVIDENDEN

door Mr. J. S. Rijkels

De „Adviescommissie voor een aantal fiscale vraagstukken”, of zoals zij naar haar laatste voorzitter heette, de Commissie-Hofstra, heeft met het uitbrengen op 25 juni 1971 van een rapport over de heffing van inkomstenbelasting¹⁾ van bonusaandelen en stockdividenden alsmede in samenhang daarmee over enkele mogelijke aanvullingen van artikel 44 van de Wet op de Inkomstenbelasting 1964²⁾ haar werkzaamheden beëindigd. Dit rapport vormt het onderwerp van de navolgende beschouwing.

HOOFDSTUK I: BONUSAANDELEN EN STOCKDIVIDENDEN

1 De conclusies van de Commissie

De Commissie heeft de onderscheidene soorten bonusaandelen en stockdividenden nader ingedeeld en komt dan tot de volgende conclusies:

a. Bonusaandelen en stockdividenden ten laste van de (fiscale) agioreserve dienen volgens de Commissie in de toekomst onbelast te blijven, ook als sprake zou zijn van een keuzedividend. Dergelijke dividenden rekent de Commissie tot de kapitaalsfeer.

b. Ten aanzien van stockdividenden uit winst van het lopende c.q. afgelopen jaar spreekt de Commissie zich unaniem uit vóór belastingheffing, ongeacht of sprake is van een keuzedividend of niet. Interessant is, dat dit unanieme oordeel tot stand is gekomen met gebruikmaking van uiteenlopende argumenten. Voor de meerderheid van de commissieleden vloeit de belastbaarheid van deze stockdividenden voort uit haar opvatting over de belastbaarheid van winstbonussen in het algemeen - waarover hierna meer -, voor de minderheid van de commissieleden is de belastingheffing van dergelijke stockdividenden acceptabel omdat uitreiking plaats heeft ten laste van nog te verdelen winst, waardoor het „inkomstenkarakter” overheerst.

c. Geheel langs dezelfde lijnen komen de meerderheid respectievelijk de minderheid van de Commissie tot de unanieme zienswijze dat ook keuzebonussen ten laste van winstreserves belast dienen te worden.

Met de conclusies a. t/m c. kan m.i. geredelijk worden ingestemd, aangezien zij een hoog werkelijkheidsgehalte bezitten³⁾).

d. Geen unanimititeit bleek er binnen de Commissie te bestaan ten aanzien van de belastbaarheid van winstbonussen niet zijnde keuzedividend. De meerderheid heeft zich voor belastbaarheid uitgesproken. Hierbij zij aangetekend, dat de Commissie de winstbonus omschrijft als de uitreiking van aandelen

---

1) Met heffing van I.B. is de facto bedoeld de heffing van I.B. bij niet-ondernemers.

2) Vgl. M.A.B. van juli/augustus 1971.

3) Ook al zal het in de praktijk niet altijd eenvoudig zijn de grens tussen de diverse soorten bonussen te trekken, uitvoerbaar is het onderscheid m.i. wel.

ten laste van winstreserves, ongeacht of deze laatste al dan niet ten behoeve van de bedrijfsuitoefening aan het bedrijf zijn gebonden.

Deze conclusie, waartegen zich ook de minderheid in de Commissie heeft verzet, ligt veel minder voor de hand, en rechtvaardigt daarom een uitvoerige bespreking.

2 De (on)belastbaarheid van winstbonussen in de ogen van de Commissie

De vraag of het bonusaandeel in de heffing van de I.B. dient te worden betrokken, heeft vrijwel vanaf de invoering van de inkomstenbelasting hier te lande de gemoederen bezig gehouden. Het tweeslachtige karakter van de bonus is daarvan stellig de oorzaak. Voor- en tegenstanders zijn het er n.l. wel over eens, dat men zich bij de bonus bevindt op het grensgebied tussen vrucht en van het stamkapitaal afgescheiden component. Ook de Commissie aanvaardt dit tweeslachtig karakter van de bonus. Duidelijk stelt zij echter, dat het vraagstuk van de belastingheffing van bonusaandelen ten laste van winstreserves niet bestaat uit de vraag, *of* bonusaandelen in principe belast moeten worden, maar uit de vraag *wanneer* de heffing over de aldus aangewende winstreserves dient te geschieden.

In het rapport worden achtereenvolgens de argumenten ten gunste van onbelastbaarheid (in de hiervoor bedoelde zin van uitgestelde belastbaarheid) en die ten gunste van (onmiddellijke) belastbaarheid opgesomd. Samengevat komen zij hierop neer.

Ten gunste van onmiddellijke belastbaarheid

a. De aandeelhouder wordt materieel verrijkt zodra de N.V. winst maakt. Om belastingtechnische en economische redenen is het niet mogelijk de aandeelhouder dadelijk voor zijn aandeel in deze winst te belasten, maar belastingheffing is op zijn plaats zodra de winst wordt afgescheiden van het stamkapitaal.

b. De uitreiking van een bonus kan economisch worden opgevat als een plaatsing van aandelen *à pari*, waarbij de N.V. geen storting verlangt omdat de aandeelhouder afziet van dividend in contanten.

c. Het handhaven van een zo groot mogelijke identiteit tussen kapitaal in vennootschapsrechtelijke zin en kapitaal in fiscale zin biedt voordelen.

d. Belastingvrijdom van de winstbonus kan tot een lagere uitkering van dividend in contanten leiden.

e. In de praktijk blijkt bij belangrijke Nederlandse beursfondsen de inkomensvormende kracht van het aandeel door de uitreiking van een bonus niet te worden aangetast.

f. Er is geen duidelijke reden om het Nederlandse stelsel vooruitlopend op een officiële harmonisatie aan te passen aan dat van andere E.E.G.-landen (waar de bonus niet belast is).

g. Inflatie is een algemeen werkende oorzaak, zodat een voorziening alleen m.b.t. aandelen niet gerechtvaardigd is. Bovendien is inflatie niet het enige motief voor uitreiking van een bonusaandeel.

Ten gunste van onbelastbaarheid

- a. Uitreiking van een bonusaandeel levert als zodanig geen directe verrijking van de aandeelhouder op. Dit behoeft ook bij uitkering van contant dividend niet het geval te zijn, maar bij dividend in contanten verlaat dit dividend althans het vermogen van de vennootschap.
- b. Zoals uit de (civielrechtelijke) jurisprudentie van de H.R. blijkt is het inkomenskarakter van de bonus zwak. Zo geldt, dat de vruchtgebruiker geen recht heeft op de bonus.
- c. Doordat het fiscale recht in afwijking van het burgerlijke recht bonussen als vrucht aanmerkt ontstaan onduidelijke situaties, zoals bij de belastingheffing van de blote eigenaren.
- d. Door inflatie is aanpassing van het kapitaal van de vennootschap wenselijk, mede met het oog op de statutaire bepalingen inzake primair dividend, tantièmes etc.
- e. Ook in internationaal verband wordt de belastingheffing van bonusaandelen negatief beoordeeld, zoals o.a. blijkt uit een resolutie van het in 1966 gehouden congres van de International Fiscal Association.

Men kan m.i. niet zeggen, dat in het rapport wezenlijk nieuwe argumenten voor of tegen onmiddellijke belastingheffing worden aangedragen⁴). In zoverre kan men zeggen dat de Commissie zich heeft beperkt tot een heroverweging van de huidige situatie.

De argumenten pro en contra zijn ondertussen niet alle van gelijke waarde. Bepaalde overwegingen zijn van materiële aard - de vraag tot inzet hebbende, of de bonus een vrucht is - en stellig als de belangrijkste aan te merken, andere raken meer de uitvoering van de belastingwetten, waarbij de ingewikkeldheid van de belastingheffing a.g.v. verschillen met het civiele recht en de vrees voor ontduiking centraal staan.

De Commissie is zoals opgemerkt niet tot een unaniem oordeel gekomen. Uit het rapport blijkt niet duidelijk, in welke mate meerderheid en minderheid bij hun definitieve oordeel aan de hierboven weergegeven argumenten betekenis hebben toegekend. Gelet op het zojuist opgemerkte lijkt mij de veronderstelling, dat de argumenten van materiële aard doorslaggevend zijn geweest, echter waarschijnlijk.

3 Het vruchtkarakter van de bonus

Het begrip inkomsten, zoals dat in de Wet op de I.B. 1964 wordt gehanteerd en dat ook door de Commissie tot uitgangspunt is genomen, kan worden omschreven als „voordelen getrokken uit goederen of rechten met instandhouding van die goederen of rechten”⁵). T.a.v. aandelen wordt „het recht” substantieel vertegenwoordigd door het werkelijk door aandeelhouders op de

⁴) Ik wijs in dit verband op de beschouwingen van Adriani in W.P.N.R. jrg. 1931 (het jaar, waarin de onbeperkte belastbaarheid van winstbonussen voor de I.B. werd ingevoerd), nrs. 3184 t/m 3187. Zelfs het rechtsvergelijkende element ontbrak in die beschouwingen niet.

⁵) Vgl. b.v. recentelijk H.R. 22 december 1971, BNB 1972/50*.

aandelen gestorte bedrag. Al wat daarboven door de aandeelhouders van de vennootschap wordt ontvangen (het accres om een historische term te gebruiken) is, althans voor de particuliere aandeelhouders, belastbaar inkomen. Aan onze Wet I.B. ligt niet de benaderingswijze ten grondslag dat de vorming bij de vennootschap van een „fonds”, waaruit het accres moet worden betaald, reeds tot een belastbare ontvangst voor de aandeelhouders dient te leiden. Beslissend is de realisatie van het „fonds” door de aandeelhouder.

Een bonus levert stellig geen directe realisatie van het fonds op, niet volgens het spraakgebruik, en niet volgens de Wet I.B. Ook vestigt een bonus geen hogere aanspraken op uitkering van het „fonds” vergeleken met de situatie vóór de uitkering⁶).

Wat in dit verband te zeggen van de fictie-theorie? Materieel gaat deze uit van uitkering van de reserves (het fonds). Men zou dan onmiddellijk de vraag moeten stellen, waarom niet alle reserves worden belast. Hiervoor is gesteld, dat dit niet strookt met de benaderingswijze van de Wet I.B. Het moet dus komen van het formele aspect van de bonusuitreiking, belichaamd als deze is in een besluit van de vennootschap. Nu is deze formele benadering m.i. in onze tijd weinig geslaagd te noemen. Bedacht moet allereerst worden, dat door de bonus een deel van het vermogen juridisch sterker aan de vennootschap wordt verbonden (teruggave van kapitaal eist een zwaardere procedure dan uitkering van reserves) en dat zulks door de aanzienlijke wijzigingen in het ondernemings- en arbeidsrecht anders gewaardeerd zal moeten worden dan in de jaren, waarin de inkomstenbelasting aarzelend zijn intrede deed⁷). In de tweede plaats staat het civielrechtelijke kapitaalbeprijping fiscaal niet meer zo in aanzien als vroeger en is de noodzaak tot gelijkheid à tort et à travers aanzienlijk verminderd (vgl. artikel 44 Wet I.B.).

Voor wat betreft de mogelijkheid tot *indirecte* realisatie (via een verhoogde verkoopopbrengst; via hogere dividenden in de toekomst etc.), zou ik het volgende willen betogen. Dat de bonus méér dan andere gebeurtenissen - zoals een goede gang van zaken, fusiegeruchten, rentedaling e.d. - in staat is een hogere verkoopopbrengst te bewerkstelligen, lijkt vrij twijfelachtig. Bovendien zal de meeropbrengst zeker niet steeds parallel lopen met de hoogte van de bonus. We komen hier heel duidelijk op het terrein van de vermogenswinstbelasting, die nu eenmaal in de Wet I.B. niet thuis hoort. Wat de eventueel te verwachten hogere dividenden voor de toekomst betreft, dit betreft pure verwachtingen, die zelfs in een vermogenswinstbelasting niet meer zouden passen, laat staan in een inkomstenbelasting.

Een praktisch bezwaar om de bonus als vrucht te behandelen is ook dat de liquide middelen ter betaling van de dividend- c.q. inkomstenbelasting buiten de bonus om moeten worden verschaft, c.q. verkregen.

⁶) Vgl. b.v. het voor de Vpb. gewezen arrest van de H.R. van 1 juni 1955, BNB 1955/291*.

⁷) Zie voor de zogenaamde consoliderende werking van het bonusaandeel in de vooroorlogse jaren ook Dr. K. W. Bervoets, Bonusaandelen en Stockdividenden, Leiden 1955, blz. 85 e.v.

Aanvaardbaar schijnt mij de belastbaarheid dan ook slechts, als er anders te veel ontduiking zou optreden.

Hierover handelt het volgende onderdeel.

4 Onbelastbaarheid en ontduiking; het alternatieve voorstel van de minderheid

a. Algemeen

Indien de onbelastbaarheid van bonussen zou leiden tot ontduiking, i.c. van de belastingheffing over normale dividenden en over wat daarmee op een lijn staat zoals liquidatie-uitkeringen, zou dit inderdaad een sterk argument ten gunste van handhaving van de huidige situatie kunnen opleveren. In de in het rapport opgesomde argumenten pro belastbaarheid wordt ook de vrees voor ontduiking vermeld, waarbij verwezen wordt naar de periode 1914-1931⁸).

(Deze verwijzing naar de historie maakt m.i. géén erg overtuigende indruk. In de eerste jaren na de invoering van de inkomstenbelasting was de belastingheffing over uitgekeerde reserves nog een weinig uitgekristalliseerde zaak⁹).

b. De vlucht van normaal dividend in bonusaandelen

Dat bonusaandelen een goede vervanging bieden voor normaal, d.i. contant, dividend, lijkt op de lange duur, mits een goed sluitend fiscaal kapitaalbegrip wordt gehanteerd (zie ook hoofdstuk III hierna), nauwelijks geloofwaardig. Het probleem van het niet uitkeren van contant dividend heeft tal van facetten. Enerzijds hangt het samen met de hoge belastingdruk, anderzijds met de eisen of wensen op het gebied van de ondernemingsfinanciering. Met name bij de familievennootschappen leiden die factoren bijna steeds tot een volledig afzien van contante dividenden. Bij beurs-N.V.'s is een groei-aandeel uit fiscaal oogpunt aantrekkelijk, mits de realisatie van de waarde-groei niet te onzeker wordt. Volledige winsthouding door een beurs-N.V. is dan ook slechts op beperkte schaal houdbaar. De uitkering van een bonus leidt in al deze gevallen mijns inziens nauwelijks of niet tot een (nog verdere) beperking van het contante dividend. Uit een oogpunt van ondernemingsfinanciering is de bonus veelal een nuttig instrument¹⁰) voor de hantering waarvan niet-fiscale motieven maatgevend zullen zijn.

Ik betwijfel dan ook, of de vrees voor vermindering van het contante dividend voldoende gefundeerd is.

c. Het definitief teloor gaan van de fiscale claim

Dat de I.B.-claim op de reserves (het „fonds”) van een vennootschap definitief kan verdwijnen, is genoegzaam bekend. De wetgever heeft hiertegen een

⁸) Van 1914-1918 waren bonussen onbelast. Vanaf dat jaar tot 1931 werden alleen die bonussen belast, die werden uitgekeerd ten laste van de winst van het lopende jaar, c.q. de reserves van de afgelopen vier jaren. Voor de dividend- en tantiëmebelasting werden winstbonussen reeds vanaf 1918 als uitdeling beschouwd.

⁹) Vgl. H.R. 9 mei 1923, B3244 en H.R. 23 januari 1924, B3373, waarbij dit college de *onbelastbaarheid* van een uitkering uit bepaalde reserves aannam in geval van liquidatie van een N.V.

¹⁰) Vgl. voor de functie van de bonus Bervoets, a.w., blz. 43 e.v.

aantal dammen opgeworpen, getuige de bepalingen inzake de belastingheffing bij liquidatie c.q. bij verkoop in het vooruitzicht van liquidatie, bij inkoop van aandelen c.q. bij teruggaaf van kapitaal en bij vervreemding van een aanmerkelijkbelang en getuige artikel 44 Wet I.B. Worden deze voorzieningen niet genoegzaam geoordeeld - hetgeen ik nog betwijfel; zie ook hoofdstuk III - dan lijkt het op z'n minst willekeurig om een aanvullende regeling uitgerekend via het belastbaar stellen van bonussen te treffen^{1 1}).

d. Het uiteindelijke standpunt van de minderheid van de Commissie

Voor de minderheid van de Commissie is de vrees van de meerderheid, dat minder contant dividend wordt uitgekeerd, aanleiding geweest om nog een voorstel te doen, dat geïnspireerd is door de huidige herkapitalisatieregeling.

Het voorstel houdt allereerst in, dat in 't geheel géén belastingheffing van winstbonussen mag plaats hebben, indien in de voorgaande 10 jaren dividend is uitgekeerd tot tenminste het bedrag van de kapitaalvergroting.

In de tweede plaats wordt voorgesteld om in de gevallen, waarin aan deze dividendeis niet is voldaan, het herkapitalisatieregime van artikel 58 Wet op de I.B. 1964 - behalve uiteraard voor wat betreft de dividendeis - alsmede de sanctie van artikel 23 Wet op de Vpb. 1969 van toepassing te doen zijn. Dit zou betekenen, dat winstbonussen in deze gevallen met 20% I.B. getroffen worden.

Zoals ik hiervoor reeds betoogde, acht ik de bestaande wettelijke regelingen, aangevuld met o.m. een eigen fiscaal kapitaalbepgrip, reeds voldoende om ontduiking tegen te gaan. Wel kan ik mij voorstellen, dat het alternatief van de minderheid een belangrijk discussiepunt zou kunnen opleveren in een politiek debat over deze kwestie.

5 De bonus in de praktijk

Indien de belastbaarheid van een bepaald gebeuren in de Wet verankerd ligt, doch dit gebeuren in de praktijk slechts in uiterst beperkte mate optreedt kan men zich afvragen, of de belastbaarheid, eventueel tezamen met het tarief, geen prohibitief karakter heeft. Beoogt de wetgever het gebeuren inderdaad tegen te gaan of te beperken dan kan men eventueel in de belastbaarheid en/of het hoge tarief berusten. Anders ligt het indien mag worden aangenomen dat ook de wetgever van het maatschappelijk nuttige of althans aanvaardbare karakter van het gebeuren uitgaat. Dan toch leiden min of meer prohibitieve heffingen of tot niets (niet tot inkomsten voor de schatkist en niet tot op zich wenselijke handelingen) of tot substituerende handelingen, waaraan geen of althans een belangrijk lagere belastingheffing is verbonden. Bezien we in dit verband eens de praktijk op het gebied van de uitreiking van bonussen gedurende de afgelopen jaren. Jammer genoeg heeft de commissie

---

¹¹) Het risico van afstel van belastingheffing is tot op zekere hoogte eigen aan alle gevallen, waarin de fiscale claim wordt doorgeschoven, maar is m.i. doorgaans aanvaardbaarder dan het heffen van hoge belastingen daar waar in principe het geld voor de belastingbetaling of ontbreekt of slechts met aanvaarding van extra risico's beschikbaar kan komen.

daaraan zelf geen aandacht gewijd in haar rapport. Onder bonussen worden hier alléén bonussen in engere zin verstaan, derhalve excl. stock-dividenden.

Hierbij lijkt het zaak te onderscheiden tussen:

- a. Beurs N.V.'s;
- b. Incourant genoteerde N.V.'s;
- c. Besloten (familie) NV's

Ad a. Beurs N.V.'s

In de jaren 1965 t/m 1971 zijn door beurs N.V.'s vrij regelmatig, zij het ook in beperkte mate, bonussen uitgereikt. Een flink aantal behoorde tot de categorie der agiobonussen, en was dus onbelast. Een aantal viel in de termen van de fiscaal gefacilieerde herkapitalisatie. (1965 was een uitschieter met ruim 10 herkapitalisaties; daarna beweegt het aantal zich rond de 1 à 2 per jaar).

Duidelijk is, dat de meeste beurs-N.V.'s via de agioreserve een uitwijkmogelijkheid hebben. Deze agioreserve wordt in het algemeen regelmatig aangevuld door nieuwe emissies.

Door een zekere versoepeling van het regime van artikel 44 van de Wet op de Inkomstenbelasting 1964 - zoals door de Commissie voorgesteld: zie hoofdstuk II hierna - zou de fiscale agioreserve bij vele bedrijven zelfs op een nieuwe „activering” kunnen rekenen.

Ad b. Incourant genoteerde NV's

Typerend voor vele van deze fondsen is, dat zij duidelijk de sporen vertonen van hun „besloten” afkomst. De meeste fondsen bezitten dan ook géén agioreserve. Hieruit is zeer waarschijnlijk te verklaren, dat er in opgemelde periode nagenoeg géén agiobonussen zijn uitgereikt en dat het aantal winstbonussen hier iets groter is dan bij de beurs-N.V.'s. Uiteraard was 1965 ook hier een uitschieter voor wat betreft de herkapitalisatiebonussen (rond 20 gevallen). In de daarop volgende jaren is het aantal gedaald tot zo'n 1 à 2 per jaar.

Ad c. Besloten (familie) N.V.'s

Sinds de laatste gefacilieerde herkapitalisatie van 1965 is de uitreiking van bonussen bij typisch besloten N.V.'s praktisch tot stilstand gekomen. De enkele uitzonderingen komen vrijwel geheel voor rekening van besloten N.V.'s, die op de beurs geïntroduceerd zijn of binnen afzienbare tijd geïntroduceerd zullen worden. Alsdan kunnen zij veelal gebruik maken van de herkapitalisatiefaciliteiten. Overigens bestaan bij introductie ter beurze ook andere, veelal minder dure, technieken, zodat in zoverre bepaalde uitwijkmogelijkheden voorhanden zijn. De herkapitalisatie-explosie in 1965 zal in belangrijke mate moeten worden toegeschreven aan de gelegenheid, die de regeling bood, om desgewenst na vijf jaar belastingvrij te dekapitaliseren, waardoor in feite eenmalig een dividend tegen betaling van slechts 20% inkomstenbelasting, verhoogd met enig renteverlies, kon worden uitgekeerd. (Wel een bewijs, dat de herkapitalisatie-faciliteiten hier nauwelijks een reële

functie hebben vervuld). Door de verscherpte eisen inzake herkapitalisatie (o.a. inzake dividendverleden, inkoop of terugbetaling en de wachttijd van 10 jaar) is herkapitalisatie bij besloten (familie) vennootschappen of onmogelijk geworden of veelal tenminste even duur als inkoop.

Overzien wij het bovenstaande, dan kan m.i. gezegd worden, dat de winstbonus géén rijk leven heeft - behalve indien zoals in '65, een „peppil” wordt gebezigd^{1 2}) - en dat de fiscus door onbelastbaarheid geen offer van wezenlijk belang behoeft te brengen. Herstel van de nuttige functie van de bonus zou zeker tegen dit bescheiden offer opwegen^{1 3}).

6 De meerderheid komt toch nog met een versoepeling bij herkapitalisatie

Al staat dan de meerderheid van de Commissie afwijzend tegenover onbelastbaarheid van de winstbonus, een zékere versoepeling van het huidige regime staat zij wel voor.

Deze versoepeling is echter beperkt tot de herkapitalisatie. In plaats van een kapitaalverhoging met minimaal 25% van het (handelsrechtelijke) kapitaal zou de meerderheid een minimum van 15% willen voorstellen.

Deze versoepeling zou de facto slechts betekenis hebben voor beurs-N.V.'s en incurant genoteerde fondsen.

De betekenis van een versoepeling ligt zoals de Commissie reeds impliciet opmerkt niet in een vergroting van het aantal herkapitalisaties, gezien het relatief grote aanvullende dividend in contanten, maar in een vervroeging van het moment van een herkapitalisatie.

HOOFDSTUK II: ARTIKEL 44, WET I.B.^{1 4})

Zoals bekend heeft artikel 44 Wet I.B. haar ontstaan te danken aan het feit, dat zonder wettelijke voorziening bij aandelenfusie de (latente) claims inkomstenbelasting op de reserves van de overgenomen vennootschap(pen) te loor gaan doordat zij bij de overnemende vennootschap in kapitaal en (meestal) agio worden omgezet.

Begrijpelijk is dat de Commissie-Hofstra ook deze materie, zij het globaal, in haar onderzoek heeft betrokken. Daarbij heeft de Commissie zich geconcentreerd op de fiscale behandeling van diskapitaal dat ontstaat, doordat

^{1 2}) Men vgl. de volgende gegevens inzake proportioneel belast inkomen voor de I.B.:

	Art. 57,2	Art. 57,3 X 1.000.000	Overige
1965	342	322	542
1966	287	92	20
1967	420	41	22
1968	433	47	68

Onder de categorie „overige” valt o.a. het herkapitalisatiedividend.

Bron: CBS, Inkomensverdeling 1966 en vermogensverdeling 1967 e.v.

^{1 3}) Hogere inkomsten voor de Staat, zoals in 1965 verkregen, kunnen ook worden uitgelokt door een periodieke versoepeling van het inkoopregime.

^{1 4}) Vgl. mijn artikel in MAB, juli/augustus 1971.

het op de ingebrachte aandelen gestorte kapitaal lager is dan de *nominale* waarde van de in het kader van de aandelenruil uitgereikte aandelen. De vraag rijst daarbij of dit verschil dient te worden gesaldeerd met een reeds bestaande reële agioreserve, c.q. met een agioreserve, die later ontstaat uit een nieuwe emissie.

De Commissie blijkt om praktische redenen (welke?) geen voorstander van saldering. De Commissie kiest hier voor handhaving van het reële (oude of nieuw gevormde) agio met uitstel van de saldering tot het tijdstip van liquidatie. Wel merkt zij terecht op dat saldering ook bij een opvolgende fusie waarbij de overnemende vennootschap zelf wordt overgenomen welhaast niet te vermijden zal zijn.

De mogelijkheid om een belastingvrije agiobonus uit te reiken zou aldus voor vele vennootschappen worden verruimd, hetgeen met name van betekenis wordt als de principiële belastbaarheid van bonussen gehandhaafd zou blijven.

HOOFDSTUK III: NAAR EEN FISCAAL KAPITAALBEGRIP

In het voorgaande is reeds enkele malen gewezen op de functie die een eigen fiscaal kapitaalbegrip kan vervullen. De noodzaak daartoe is m.i. reeds door de wetgever uitgelokt o.a. door artikel 44 Wet Inkomstenbelasting 1964. (Zie mijn artikel in MAB juli/augustus 1971).

De organisatie van de belastingdienst is via de inspecties van de vennootschapsbelasting thans zeer wel in staat deze materie te controleren en te begeleiden. De hoogte van het fiscale kapitaal zou b.v. bij beschikking kunnen worden vastgesteld, waardoor tevens een betere beroepsmogelijkheid wordt geschapen.

Bepaald zou kunnen worden dat bonussen het fiscale kapitaal niet beïnvloeden, waardoor de belastingheffing over de tegenwaarde plaats kan vinden op dezelfde wijze als bij niet in bonussen omgezette reserves (dus bij liquidatie, bij vervreemding van een aanmerkelijk belang, enz.).

Een pleidooi voor een eigen fiscaal kapitaalbegrip is niet nieuw (zie het hiervoor aangehaalde artikel van Adriani), maar m.i. thans actueler dan ooit.

SLOTOPMERKINGEN

De argumenten ten faveure van het blijven belasten van winstbonussen zijn naar mijn mening bezien vanuit de tegenwoordige vennootschappelijke verhoudingen enerzijds en het arsenaal van wapens, dat de fiscus ten dienste staat ter vermindering van misbruik - waaronder introductie van een eigen fiscaal kapitaalbegrip - anderzijds per saldo niet overtuigend te noemen. In zoverre acht ik dan ook de conclusie van de meerderheid van de Commissie mede in het licht van de hoge belastingdruk hier te lande bepaald teleurstellend. Het door de Commissie voorgestelde alternatief, te weten een verlaging van de herkapitalisatie-drempel van 25% tot 15%, zal geen belangrijke frequentie-verhoging (hetgeen iets anders is dan een éénmalig schok-effect)

van het aantal herkapitalisaties teweeg kunnen brengen, gelet op het aanzienlijke offer aan liquide middelen, dat een vennootschap zal moeten brengen in de vorm van de aanvullende uitkering in contanten en in de vorm van kapitaalsbelasting.

Wil men het principe van belastbaarheid van de winstbonussen handhaven, dan zou het minderheidsstandpunt, te weten géén belastingheffing over bonussen, indien in de afgelopen 10 jaren voldoende dividend is uitgekeerd, en belastingheffing naar het huidige herkapitalisatietarief in de andere gevallen, e.e.a. mits met redelijke waarborgen omgeven, een meer aanvaardbaar compromis zijn, ook gelet op hetgeen de praktijk te zien geeft.

De voorstellen van de Commissie inzake artikel 44 zijn alleen van betekenis, indien de principiële belastbaarheid van bonussen gehandhaafd zou worden. Alsdan vormen zij een voor de praktijk interessante tegemoetkoming.

Het is te hopen, dat het onderhavige rapport spoedig tot de indiening van een wetsontwerp zal leiden, dat op zijn minst de in het rapport door de meerderheid voorgestelde tegemoetkoming zal overnemen, doch hopelijk van een wat bredere visie op deze materie blijkt geeft en o.a. zal leiden tot invoering van een eigen fiscaal kapitaalbegrip^{1 5)}.

---

^{1 5)} In hoeverre e.e.a. te verwachten is, blijft onzeker, gelet op hetgeen de Staatssecretaris van Financiën, Mr. W. Scholten, in zijn afscheidswoord tot de Commissie heeft gezegd. Mr. Scholten zei n.l. van mening te zijn, dat bonusaandelen in de toekomst *in beginsel* belast moeten blijven.